

اسوهٔ نماندگان مجلس

دکتر سعید طاووسی مسرور

آیت‌الله مدرس

فداکاری اوست که تاکنون در احدی دیده نشده.»
 امام خمینی (ره) که خود بارها به دیدار مدرس نائل شده و برای دیدار وی به خانهٔ او یا به مجلس درسش یا به مجلس شورای ملی رفته بود، برخی از صفات شهید مدرس را این‌گونه بیان کرده است: «متقی و الهی و درست‌شده طبق تعالیم قرآن، انسان پاک‌سیرت و پاک‌اندیشه، عالم متعهد و وارسته، ملایب با اطلاعات خوب و نطق قوی و دارای قدرت روحی و شجاع که به تنهایی مثل یک گروه بود.» امام خمینی (ره)، مدرس را نماد روحانیت مستقل و روحانی سیاسی می‌دانست. از برخی سخنان امام خمینی (ره) دربارهٔ شهید مدرس شاید بتوان این‌گونه استنتاج کرد که او راه خود در مبارزه با حکومت پهلوی را ادامهٔ راه مدرس می‌دانسته است و جالب آنکه در پیام به حجت‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در ۵ خرداد ۱۳۵۸ نوشته‌اند که «مدرس حالا هم زنده است.» امام خمینی (ره) بسیار به شهید مدرس علاقه‌مند بود و بر لزوم بزرگداشت او تأکید داشت، چنان‌که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، خود، شخصاً دستور درج تصویر شهید مدرس بر اولین اسکناس جمهوری اسلامی ایران و تعمیر و بازسازی آرامگاه وی را صادر کرد (نک. صحیفهٔ امام، سعید روح‌الله خمینی (ره)، تهران: مؤسسهٔ تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ج ۳، صص ۲۴۴-۲۴۵، ج ۷، ص ۴۱۵، ج ۸، ص ۶۷، ج ۱۹، صص ۷۴-۷۳ و ۴۳۱).

مقام معظم رهبری در دیدار با کارگزاران حج در ۲۶ بهمن ۱۳۸۷ دربارهٔ راز علاقهٔ امام خمینی (ره) به شهید مدرس چنین اشاره می‌کنند: «امام رضوان‌الله‌علیه بارها اسم مدرس را می‌آوردند. مگر خصوصیت مدرس چه بود؟ از مدرس عالم‌تر هم داشتیم. مدرس خصوصیت عمده‌اش این بود که هیچ عامل ارعاب و تهدید و تطمیع و فریبگری در او اثر نمی‌کرد. همان وقتی که علی‌الظاهر فضا را بر ضد او آن‌چنان متشنج کرده بودند که علیه‌اش شعار می‌دادند، او ایستاد و حرف خودش را زد.»
 معلمان تاریخ نباید بگذارند شخصیت‌هایی چون شهید مدرس که در علم و عمل آیت و نشانه بودند، فراموش شوند و باید مخاطبان خود، یعنی دانش‌آموزان را، به‌عنوان آینده‌سازان ایران فردا، با بیانی جذاب و شیرین با چنین الگویی بیش از پیش آشنا کنند. در انتها، امید است در سال جاری که انتخابات مجلس در پیش است، نمایندگان انتخاب شوند که پیرو سیرهٔ شهید مدرس در مجلس شورای اسلامی باشند.

دهم آذرماه هر سال، یادآور شهادت مظلومانهٔ آیت‌الله سیدحسن مدرس است. آیت‌الله مدرس به‌عنوان یک مجتهد مسلم و مورد تأیید مراجع نجف اشرف در ۱۳۳۲ ق در دورهٔ سوم مجلس شورای ملی از طرف اهالی تهران به نمایندگی انتخاب شد. او از مهم‌ترین نمایندگان مجلس شورای ملی در دوره‌های سوم تا ششم بود و تا به امروز به‌عنوان الگویی برای نمایندگان مطرح است. مدرس از مخالفان رضاخان بود و در مجلس پنجم در تاریخ ۷ مرداد ۱۳۰۳ به همراهی چند نفر دیگر از نمایندگان مانند ملک‌الشعراى بهار در نامه‌ای به رئیس وقت مجلس شورای ملی، تقاضای استیضاح رئیس‌الوزرا (رضاخان) را مطرح کرد. مخالفت‌های او با رضاخان به نقشهٔ قتل (ترور) وی در ششمین دورهٔ مجلس در ۷ آبان ۱۳۰۵ از سوی عوامل منتسب به رضاخان (حک: ۱۳۲۰-۱۳۰۴) انجامید که نافرجام ماند و تنها باعث مجروحیت مدرس از ناحیهٔ دست و کتف شد. در انتخابات مجلس هفتم نیز، به دلیل مخالفت او با رضاخان، مانع ورود وی به مجلس شدند و چندی بعد در ۱۶ مهر ۱۳۰۷ با هجوم شبانه به خانه‌اش، او را دستگیر و به خوف تبعید کردند و سرانجام پس از ۹ سال و یک ماه و ۲۴ روز تبعید و حبس در خوف و سپس در کاشمر، او را در حالی که روزه بود، هنگام افطار (بیست‌وششمین روز از ماه رمضان ۱۳۵۷ ق مطابق با ۱۰ آذر ۱۳۱۶) به شهادت رساندند و پیکرش را در کاشمر دفن کردند.

مدرس در دورهٔ نمایندگی مجلس، فردی مردمی و بسیار ساده‌زیست بود و لباس خود را از کرباس ایرانی تهیه می‌کرد و در عین مشغلهٔ سیاسی، دست از تدریس علوم حوزوی در مدرسهٔ سپهسالار تهران برنداشت. ملک‌الشعراى بهار دربارهٔ مدرس چنین گفته است: «تظیرش بدان کیفیت و استعداد و تمامی، از حیث صراحت لهجه و شهامت ادبی و ویژگی‌های فنی در علم سیاست و خطابه و امور اجتماعی، قرن‌هاست دیده نشده... و علاوه بر آنکه از جنبهٔ علمی و تقدس و پاک‌دامنی و فکر نیز دست‌کمی از هیچ کدام از شخصیت‌های بزرگ و رجال فداکارمان ندارد، سرآمد تمام این خصال، سادگی و بساطت و شجاعت آن مرحوم است و مهم‌تر از همه، از خودگذشتگی و